

EXPUNERE DE MOTIVE

Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi conține numeroase și substanțiale modificări și completări ale Codului de procedură penală, determinate de necesitatea unei reforme urgente a justiției sub toate aspectele. Proiectul răspunde cerinței de a transpune în dreptul intern angajamentele asumate în cadrul negocierilor de aderare la Uniunea Europeană privind, îndeosebi, tragerea la răspundere penală a persoanei juridice, celeritatea desfășurării procesului penal, sporirea garanțiilor procesuale în domeniul drepturilor fundamentale ale omului, instituirea unor noi modalități de asigurare a imparțialității judecătorilor și procurorilor în cauzele penale.

Proiectul instituie soluții consacrate prin decizii recente ale Curții Europene a Drepturilor Omului și ale Curții Constituționale.

Enunțăm câteva din cele mai importante modificări și completări:

Restrângerea competenței instanțelor militare la infracțiunile săvârșite de civili în timp de război.

S-a reglementat o procedură specială de ascultare a părții vătămate venind în sprijinul protejării victimelor unor infracțiuni grave (spre exemplu: traficul de persoane, traficul de organe, terorism, infracțiuni de violență, infracțiuni la viața sexuală etc.), când este periclitată viața, integritatea corporală sau libertatea acestora ori a rudelor lor apropiate.

Art.148 a fost pus de acord în ceea ce privește motivele de arestare preventivă cu art.5 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, restrângând posibilitatea organului judiciar de a lua această măsură numai cu caracter excepțional.

S-a prevăzut posibilitatea pentru judecător ca, respingând propunerea de arestare preventivă, să dispună luarea măsurii obligării de a nu părăsi țara sau localitatea, atunci când sunt întrunite condițiile prevăzute de lege.

Pentru celeritate s-a extins sfera instanțelor competente în materie și la cele în a căror circumscripție s-a constatat săvârșirea faptei prevăzute de legea

penală ori își are sediul parchetul din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Totodată în vederea sporirii garanțiilor în materia libertății individuale, s-a prevăzut că încheierea prin care se dispune arestarea preventivă trebuie să prevadă cazul și temeiurile concrete care determină existența acestuia.

Având în vedere caracterul restrictiv de libertate al măsurilor de siguranță prevăzute de art.113 și 114 Cod penal, s-a prevăzut pentru similitudine cu măsura arestului preventiv o limită maximă a desfășurării urmăririi penale de 6 luni cu învinuitul/inculpatul în această stare.

Reglementarea impune obligativitatea instanței de a verifica în baza unei raport medico-legal și chiar a concluziilor unui medic specialist independent, desemnat de persoana față de care s-a luat măsura obligării la tratament medical sau internarea medicală, dacă aceste măsuri de siguranță se mai impun a fi menținute.

Pentru a se asigura respectarea drepturilor procesuale ale părților și în cursul urmăririi penale, s-a prevăzut posibilitatea desemnării unui apărător din oficiu pentru partea vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente și în cursul urmăririi penale. Totodată, s-a prevăzut expres obligativitatea asistenței judiciare pentru persoanele față de care a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale sau obligarea la tratament medical chiar în altă cauză, întrucât aceste măsuri sunt restrictive de libertate, creând de cele mai multe ori efecte similare celor preventive.

S-a eliminat confirmarea rechizitoriului procurorului de către șeful acestuia în cauzele în care efectuează urmărirea penală, fiind o măsură de control și ingerință din partea conducătorului parchetului, iar, pe de altă parte, confirmarea rechizitoriului nu apare ca fiind necesară, în condițiile în care procurorul-șef nu are nici o atribuție în ceea ce privește întocmirea vreunui din actele de urmărire penală efectuate în cauză iar măsurile restrictive de libertăți sunt exclusiv în competența judecătorului.

A fost restrânsă posibilitatea instanței de a restitui cauza la procuror, aceasta limitându-se doar pentru cazurile de încălcări procedurale prevăzute de art.197 privind cauzele de nulitate. Din practica judiciară a rezultat această necesitate în condițiile în care în „spatele” multor restituiri pentru completarea urmăririi penale se ascundeau de fapt soluții ce ar fi putut fi de achitare. De asemenea pentru celeritate instanța este în acest fel determinată să procedeze la o completare a urmăririi penale prin cercetarea judecătorească, evitându-se tergiversarea soluționării prin „plimbarea” dosarului între instanță și parchet.

S-a renunțat la o procedură specială pentru o categorie de infracțiuni considerate cu un grad mai mic de pericolozitate (amenințarea, loviri sau alte violențe, vătămare corporală, abuz de încredere, insulta sau calomnia, tulburarea de posesie) în condițiile în care sesizările erau adresate direct la instanța de judecată, fără o cercetare prealabilă de către organul de cercetare penală. Acest fapt îngreuna activitatea instanțelor cu cauze ce se soluționau în multe cazuri cu

încetarea procesului penal ca urmare a retragerii plângerii de către partea vătămată sau împăcarea părților. Statistic, din numărul de dosare penale soluționate în cursul anului 2004, acest gen de cauze au reprezentat circa o treime, dintre care mai mult de jumătate s-au soluționat ca urmare a retragerii plângerii de către partea vătămată sau împăcarea părților.

A fost reglementată suspendarea procesului în situația extrădării active, întrucât în practică există numeroase cazuri în care, deși s-a solicitat extrădarea în vederea judecării, judecata continuă în lipsă, existând chiar și cazuri în care procesul de soluționează prin achitare, în timp ce procedura de extrădare continuă, de cele mai multe, persoana extrădabilă fiind arestată în vederea extrădării pe teritoriul statului străin. În cazul achitării se ajunge la situația unei arestări ilegale în străinătate – mai ales dacă instanța română „omite”, cum se întâmplă adesea, să informeze Ministerul Justiției despre încetarea motivelor care au stat la baza solicitării extrădării, pentru a informa autoritățile competente ale statului solicitat; în cazul condamnării, se ajunge la situația de a se impune formularea unei noi cereri de extrădare, de această dată în vederea executării unei pedepse aplicate în lipsă, în condițiile în care cele mai multe state refuză extrădarea persoanelor judecate în lipsă sau, pentru a acorda extrădarea, solicită garanția rejudecării (situația prevăzută de art. III al celui de-al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare, Strasbourg, 17 martie 1978, ratificat prin Legea nr. 80/1997 și de art. 522¹ din Cpp).

Ca urmare a prevederii în proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului penal a răspunderii penale a persoanelor juridice, a fost introdus în Codul de procedură penală un capitol distinct cuprinzând dispoziții de procedură penală în acest domeniu.

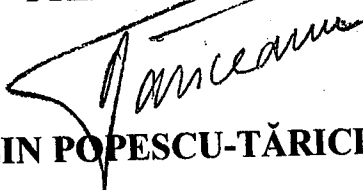
Rapoartele periodice ale Comisiei Europene privind procesul de aderare la Uniunea Europeană pentru anii 2001-2002 și Al doilea Protocol la Convenția privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene recomandă României introducerea instituției răspunderii penale a persoanei juridice în legislația română.

Totodată, prin Legea nr.27/2002, prin care a fost ratificată Convenția penală privind corupția și prin Legea nr.565/2002, prin care a fost ratificată Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, România și-a asumat obligația de a reglementa răspunderea penală a persoanei juridice.

Dintre dispozițiile care asigură celeritatea procesului penal, menționăm pe cele privind instituția recuzării, restrângerea motivelor de strămutare, abaterile judiciare și trimiterea plângerii greșit îndreptate la organele judiciare competente.

Față de cele prezentate a fost elaborat proiectul de Lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare, cu procedura de urgență prevăzută de art.76 alin.(3) din Constituția României, republicată.

PRIM - MINISTRU

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tăriceanu', is written over the printed name. The signature is stylized and slanted.

CĂLIN POPESCU-TĂRICEANU